

Täysistunto

Torstai 28.10.2021 klo 18.10—19.11

Täysistunto alkoi klo 18.10. Täysistunto päättyi klo 19.11.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (18.10—19.11).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakausmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 99/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Asia pantiin pöydälle tänään 28.10.2021 pidetyssä täysistunnossa tänään 28.10.2021 pidettävään toiseen täysistuntoon.

Yleiskeskustelu jatkuu. — Edustaja Turtiainen poissa, edustaja Heinonen poissa, edustaja Koskinen poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.11 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Olisi ollut suotavaa, että täällä olisi hallituspuolueiden edustajia kuuntelemassa. Tämä on tärkeä asia. Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja olisi saanut olla paikalla, ja myös asiaa hoitava ministeri.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin alueella kuluttajahinnat nousivat syyskuussa 3,4 prosenttia. USA:ssa inflaatio on jo yli viisi prosenttia. Korkea inflaatio vaikuttaa pankkien toimintaan haitallisesti, koska se nostaa riskejä siitä, voivatko velalliset maksaa velkojaan takaisin. Euroopan unionin alueella on pankkeja, jotka ovat nyt jo vakavassa kriisissä. Euroopan pahimman kriisipankin, italialaisen Monte dei Paschin kaatuminen on lähellä, koska Italian valtion pelastustoimet kariutuivat muutama päivä sitten.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että Suomi osallistuu EVM:n muuttamiseen siten, että EVM:n rahoja voidaan myöntää jäsenvaltioille, jotka käyttävät rahat kriisipankkien tukemiseen. Esityksessä valmistaudutaan pankkien yhteisen kriisinratkaisurahaston toteuttamiseen Euroopan vakausmekanismista EVM:stä.

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

Arvoisa puhemies! Suomi on taas maksumiehenä. EVM joutuu hankkimaan jäsenvaltioilta lisärahoitusta pankkien tukemiseen. Suomella on 11 miljardin euron avoin maksusitoumus EVM:n pääomittamiseen. Sitoumus on eduskunnan hyväksymä. EVM on antanut rahoitustukea Espanjalle, Kreikalle ja Kyprokselle, mutta tähän asti rahoja ei ole voitu korvamerkitä pankkien tukemiseen. Hallituksen esityksen hyväksyminen eduskunnassa mahdollistaisi sen. Esityksessä ei ole mitään arviota siitä, kuinka paljon kriisipankkitukea jouduttaisiin antamaan.

Arvoisa puhemies! Suomi on taannut 4 miljardilla eurolla risteilyalustilauksia. On suuri riski, että nämä varustamot ajautuvat konkurssiin ja Suomi joutuu takausten maksajaksi. Telakkatakaukset, EU:n elpymispaketti ja EVM-kriisipankkituet ovat esimerkkejä avoimista vekseleistä, joita Suomen hallitukset huolettomasti kirjoittavat kaiken muun velkaantumisen lisäksi. Niiden lisäksi tulevat maksuun holtittoman velkaantumisen korot, jotka nousevat inflaation myötä. Yhden prosenttiyksikön koronnousu nostaa julkisen velan korkoja lähes 2 miljardia euroa. Mitä Suomelle käy, kun olemme tehneet erilaisia vekseleitä muiden maiden hyväksi ja sen lisäksi tulevat maksuun useiden miljardien korot?

Arvoisa puhemies! Eduskunnan ei tule hyväksyä hallituksen esitystä Euroopan vakausmekanismin muuttamisesta siten, että Suomen maksuja voitaisiin käyttää kriisipankkien tukemiseen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Meillä on teknisiä ongelmia. Hetken aikaa korjataan nyt tätä tilannetta. — No niin. Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

18.16 Johannes Koskinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys 99 ja esitys 100 liittyvät toisiinsa elimellisesti. Kuitenkin tuo hallituksen esitys 99 tulee käsitellä ensin, kun siinä luodaan se vakausmekanismin mahdollisuus täydentää kriisinratkaisurahaston varoja.

Tässä esityksessä on kyse Euroopan vakausmekanismiin tehtävistä muutoksista, jotka liittyvät pankkien yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelmän toteuttamiseen EVM:n yhteyteen. Muut keskeiset muutokset liittyvät ennalta varautuvan rahoitusavun kelpoisuuskriteerien muuttamiseen sekä velkakestävyysarviointiin ja velkajärjestelymenettelyihin.

Esitys liittyy kiinteästi hallituksen esitykseen numero 100 näille valtiopäiville, jossa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen. Esitykset muodostavat näin kokonaisuuden, joka jouduttaa pankkiunionin kehittämistä ja parantaa EVM:n toimintakykyä vastata erityisesti pankkikriisiin.

EVM syntyi alkujaan vastauksena valtioiden velkakriisiin, minkä vuoksi sen toiminta-alue on rajoittunut ennen kaikkea tilanteisiin, joissa jokin maa ei saisi poikkeustilanteen vuoksi rahoitusta markkinoilta. EVM:n kautta maksettavaan tukeen on tästä syystä liittynyt vahva ehdollisuuden vaatimus, jolloin tukea saavan maan on sitouduttava julkistalouden tasapainottamistoimiin.

Euroopan komissio ehdotti jo vuonna 2017 EVM:n roolin vahvistamista myös muissa rahoituskriiseissä kuin valtioiden velkakriiseissä. Se vaati samalla myös EVM:n päätöksentekorakenteen selkeyttämistä ja yksinkertaistamista. Ehdotuksen mukaisesti EVM oli määrää reformoida eurooppalaiseksi valuuttarahastoksi, joka toimisi aidosti EU-rakenteiden sisällä ja joka pystyisi tarvittaessa viemään läpi myös valtioiden velkajärjestelyjä.

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

Tämä komission ehdotus ei kuitenkaan edennyt. Kun lisäksi Euroopan keskuspankin rooli euromaiden rahoittajana on kasvanut, EVM on siirtymässä selkeämmin instrumentiksi, jota tarvitaan mahdollisten pankkikriisien hoitamisessa. Myös nyt esillä olevat muutokset lisäävät EVM:n mahdollisuuksia vastata pankkikriiseihin — siis yksityisellä puolella pankeissa syntyviin kriiseihin. Samalla EVM kytkeytyy osaksi EU:n laajempaa finanssipoliittista rakennetta.

Muutosten keskeisenä tarkoituksena on turvata pankkien kriisinratkaisurahaston rahoitus tilanteessa, jossa pankkien itsensä rahoittaman kriisinratkaisurahaston omat varat ovat ehtyneet tai ne eivät riitä sovittujen toimien toteuttamiseen. Siksi EVM:n yhteyteen perustetaan pankkien kriisinratkaisurahaston yhteinen varautumisjärjestely, niin sanottu back-stop. Mekanismi rakentuu periaatteelle, jonka mukaan kriisinratkaisun kustannuksista vastaavat ensisijaisesti pankkien omistajat ja sijoittajat. Sijoittajavastuun toteutumisen jälkeen käytetään kriisinratkaisurahaston nykyiset 42 miljardin euron varat tai vuoden 23 loppuun mennessä kerättävät noin 70 miljardin euron varat. Vasta näiden varojen tultua käytetyksi, siis kolmossijaisesti, voidaan käyttää EVM:ään luotavaa varautumisjärjestelmää. Muutossopimuksen mukaan pankkien suora pääomitusväline poistetaan rahoitustukivälineistöstä. Tämä vähentää EVM:n kautta syntyvää tappioriskiä jäsenvaltioille.

Lisäksi euroalueen valtiot ottavat vuoden 22 alusta käyttöön vahvistetut yhteistoimintalausekkeet. Tämä merkitsee, että velkojien enemmistö voi helpommin pakottaa vähemmistön hyväksymään velan uudelleenjärjestelyn, ja tämäkin merkittävästi vähentää valtioille ja veronmaksajille tulevia toissijaisia ja kolmossijaisia takausriskejä. Muutos täsmentää myös tuen edellytyksiä, sillä EVM voi jatkossa antaa rahoitustukea vain niille jäsenvaltioille, joiden velkaa pidetään kestäväenä ja joiden takaisinmaksukyky on varmistettu. Velkakestävyysarvion tekevät komissio, Euroopan keskuspankki ja Euroopan vakausmekanismi yhdessä, tarvittaessa Kansainvälisen valuuttarahaston tukemana.

Valtiovarainvaliokunta pitää näitä muutoksia sopimukseen hyvinä ja kannatettavina. Ne vahvistavat pankkiunionin toimintaedellytyksiä kriisitalanteessa ja parantavat näin EU:n rahoituskriisien hallintaa ja osaltaan myös ehkäisevät tulevia kriisejä. Yhteisen kriisinratkaisurahaston, yhteisen varautumisjärjestelmän, perustaminen parantaa rahoitusvakautta ja lisää kriisinratkaisun uskottavuutta.

On myös tärkeää, että tuenhakijan julkisen velan kestävyys sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota ja että ennalta varautuvan rahoitustuen tehokkuutta parannetaan.

Nyt esitetyt muutokset eivät lisää Suomen vastuita, koska EVM:n pääomaan ei tehdä tässä yhteydessä muutoksia. Näistä Suomen vastuista perustuslakivaliokunta on arvioinut, että EVM:n muutossopimus ei sisällä sellaisia uusia taloudellisia vastuita Suomelle, jotka loukkaisivat eduskunnan budjettivaltaa vaarantamalla Suomen mahdollisuudet vastata perustuslaissa säädetyistä velvoitteistaan. Perustuslakivaliokunta on näin katsonut, että muutossopimus voidaan hyväksyä yksinkertaisella enemmistöllä ja sen voimaansaattamislaki käsitellä tavallisen lain säätämisyksikössä.

Samassa yhteydessä perinteiseen tapaan perustuslakivaliokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että eduskunnalle tulee aina tuoda tarkka tieto Suomen kumulatiivista kokonaisvastuista ja riskeistä, ja näin tämänkin esityksen yhteydessä on tehty.

Valiokunta painottaa pankkisektoriin liittyvien riskien aktiivista seurantaa. On myös tärkeää panostaa kriisien ennaltaehkäisyyn ja huolehtia pankkeja koskevan lainsäädännön

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

sekä valvontakäytäntöjen yhdenmukaisuudesta kautta Euroopan sekä finanssivalvonnan tehokkuudesta.

Talousvaliokunnan tavoin valtiovarainvaliokunta korostaa, että rahoitusmarkkinoiden yhdyntä ja yhteisvastuun syventyessä pankkisektorin taseiden tulee olla valtaosin yhtäläisissä lähtöolosuhteissa ja että lähtötilanteiden erot tulee tasata jäsenvaltioiden ja pankkien omin voimin.

Valiokunta painottaa myös valtioiden ja pankkien välisen kohtalonyhteyden vähentämistä, mikä on ollut eräs pankkiunionin keskeisistä tavoitteista sen perustamisesta lähtien. Isompien pankkien stressitestejähän on tehty pariinkin kertaan Euroopassa, ja tässä tilanteessa on tietysti hankala arvioida sitä, miten paljon tulevaisuudessa järjestämättömiksi jääviä luottoja keskeisissäkin pankeissa on, koska tämä runsas rahan tarjonta Euroopan keskuspankin kautta ja myös muut koronavirukseen liittyvät talouden tukitoimet voivat hämmärtää sitä yksittäisen yrityksen maksukykyä, sen tilanteen avautumista näissä stressitesteissä, ja senkin takia on tärkeää, että tätä jatkuvaa ja tiivistä finanssivalvontaa, pankkien tilanteen seuranta, jatketaan ja myöskin puututaan tarvittaessa sitten jatkotoimin.

Kokonaisuutena valtiovarainvaliokunnan päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 99 näille valtiopäiville tarkoitetun sopimuksen ja että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.24 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Lähtökohtaisesti on niin, että yhteisvastuun lisääminen euroalueella on aina huono asia ja se tulisi torjua. Ja nyt tässä täytyy erityisesti ihmetellä, mikä kiire tässä on tätä pankkien yhteisvastuuta aikaistaa. Ylipäänsä, mitä järkeä on järjestelmässä, että meidän täytyisi omien pankkiemme palvelumaksuilla ja riskillä taata etelän heikosti asiansa hoitaneiden pankkien vastuita, ja miksi sitä pitää erityisesti kiirehtiä?

Perussuomalaiset haluavat hylätä tämän koko esityksen. Sitä tulemme toisessa käsittelyssä esittämään, ja erityisesti nämä meidän lausumaehdotuksemme ovat sellaisia asioita, joita joka tapauksessa pitäisi toteuttaa. Ajopuuna ajalehtimisen sijaan Suomen pitäisi selvittää, mitä hyötyä meillä on ollut euroalueesta, onko siitä ollut jopa haittaa, ja sitten pitäisi selvittää tämä, että miten tämä kokonaisvastuu on meille kehittynyt, se, mistä Suomi kaiken kaikkiaan on vastuussa. Valtiovarainvaliokunta on muka saanut siitä selvityksen, mutta ei se selvitys kyllä kokonaisuudessaan ole selkeä ja kata sitä koko vastuuta. Eli näitä edellyttämme tässä asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

18.26 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Koskiselle valiokunnan mietinnön esittelystä. Itse olen suhtautunut hyvin kriittisesti tähän kokonaisuuteen, ja niin kuin muistamme, äänestin myös tätä vastaan. Ja nyt kun nämä toimeenpanovaiheet ovat käynnissä, tilanne on tietysti se, että pitää pohtia, millä tavalla näissä tilanteissa on järkevä toimia ja mitä näistä on vielä muutettavissa tai mitä tehtävissä. Edustaja Essayah on esimerkiksi tuonut esille sitä, että mitä tällä aikaistuksella, joka tässä toisessa kokonaisuudessa on mukana — tässähän on kaksi esitystä — saavute-

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

taan. Onko se hyödyllistä ja järkevää, se on pohdinnan arvoinen asia. Mutta itse koen niin, että kun asia on demokraattisesti hyväksytty, niin silloin tietyllä tavalla pulinat pois tämän kokonaisuuden osalta ja teemme kaikkemme, että saisimme tästä kokonaisuudesta mahdollisimman paljon hyötyä irti Euroopan unionille mutta myös Suomelle.

Oma kysymyksensä on sitten tämä, että näitä esityksiä tulee nyt koko ajan lisää, ja eilen kävimme keskustelua siitä, mikä on Suomen kanta näihin kysymyksiin, jotka nyt ovat tämän jälkeen pöydälle tulossa tai tulleet. Onko Suomella enää lainkaan omaa EU-politiikkaa, omaa tahtoa EU:ssa? Mikä on Suomen kanta, Marinin hallituksen kanta esimerkiksi talous- ja rahaliiton sääntöjen uudistamiseen? Tämä on hyvin oleellinen kysymys, ja huolestuttavaa on se, että pääministeri Marin on julkisesti todennut, että Suomella ei ole kantaa vaan Suomi odottaa esimerkiksi tässä ihan perustavaa laatua olevassa isossa EU-kysymyksessä komission esitystä ja etenee sen kautta. Tämä on huolestuttava kehityssuunta, että emme enää pyri maana vaikuttamaan näihin asioihin etukäteen, vaan odotamme, mitä Pohjanlahden perukalle EU:sta lopulta tulee.

Toinen kysymys on sitten se, minkälaista politiikkaa noudatamme näissä muissa kysymyksissä, joita nyt on tullut — ilmastorahastoa ja tämäntyypistä — esille, ja pidän myönteisenä sitä, että tänään kyselytunnilla kuitenkin saatiin tiristettyä irti hallituksesta linjauksia myös tähän kysymykseen ja kriittisyyttä siihen, että tämäntyypistä kokonaisuutta ei Suomen pitäisi olla hyväksymässä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 99/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vakauseräyksen siirrosta yhteiseen kriisinhallintarahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 100/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 27/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 27/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelu. — Esittely, edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.29 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan kokousaikataulujen elettyä kiidin paikalle melkoista vauhtia esittelemään talousvaliokunnan mietinnön hallituksen esitykseen 100/2021.

Tässä valiokunnan perustelut:

Sopimus liittyy EU:n pankkiunionin yhteisen kriisinhallintarahaston Euroopan vakauseräyksen yhteyteen perustettavan yhteisen varausjärjestelyn varhaiseen käyttöönot-

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

toon. Sopimuksella luodaan nykyisin täysin kansallisille ylimääräisille vakaumaksuille vastaavanlainen vaiheittaisen yhdistämisen polku aina täyteen yhdistämiseen saakka kuin rahastoon etukäteen kerättäville varoille, jotka nykyisin voimassa olevan sopimuksen mukaisesti ovat täysin yhdistyneitä siirtymäkauden päätteeksi. Lisäksi väliaikaisiin siirtoihin rahasto-osuuksien välillä tehdään edellisestä muutoksesta johtuva muutos.

Sopimuksella muutetaan vakaumaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehtyä sopimusta. Kysymys on maksuvelvollisina olevien luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten eikä sopijaosapuolina olevien jäsenvaltioiden yhteisvastuusta ja tämän yhteisvastuun aikaistamisesta.

Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan siihen, että eräiden sopimuksen määräysten voidaan katsoa liittyvän epäsuorasti eduskunnan budjettivaltaan, sillä ne koskevat ylimääräisten, jälkikäteen suoritettavien vakaumaksujen siirtämistä yhteiseen kriisinratkaisurahastoon sekä niiden käyttämistä.

Veroluonteiset SRM-asetuksen mukaiset ylimääräiset vakaumaksut kerätään luottolaitoksilta ja sijoituspalveluyrityksiltä, ja mikäli ne eivät olisi välittömästi saatavilla, kriisinratkaisuneuvosto voi viime kädessä turvautua Euroopan vakausmekanismiin perustettavaan yhteiseen varautumisjärjestelyyn. Varautumisjärjestelyn kautta voi joissain tilanteissa syntyä Euroopan vakausmekanismille tappioita. Suomen enimmäistappio on kuitenkin rajattu EVM:n pääomarakenteen vaadittaessa maksettavaan pääomaosuuteen, joka Suomen osalta on enintään 11,14 miljardia euroa ja jonka Suomi on sitoutunut EVM:n jäsenenä maksamaan mahdollisen pääomakutsun tapauksessa.

Perustuslakivaliokunnan mukaan eduskunnan perustuslain 96 ja 97 §:ien mukaiset tiedonsaanti- ja vaikutusmahdollisuudet on turvattava asianmukaisesti. Nyt hyväksyttäväksi ehdotettava sopimusmuutosta valmisteltaessa asiaa on käsitelty eduskunnassa useaan kertaan EU-asiana.

Nyt muutettava SRF-sopimus on hyväksytty eduskunnassa perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella yksinkertaisella enemmistöllä. Hyväksymisen katsottiin edellyttävän eduskunnan suostumusta, koska sopimuksessa on lainsäädännön alaan kuuluvia ja eduskunnan budjettivaltaan vaikuttavia määräyksiä. Myös nyt ehdotettava sopimus edellyttää eduskunnan suostumusta.

Hallituksen esityksessä hyväksyttäväksi ehdotettu sopimus on kansainvälinen sopimus, jonka hyväksymisessä noudatetaan perustuslain 94 §:ssä säädettyä menettelyä ja jonka voimaan saattamisessa sovelletaan perustuslain 95 §:ssä säädettyä menettelyä. Arvion kohteena on esitys valmiin sopimuksen hyväksymisestä ja voimaan saattamisesta. Arviointitilanne perustuslakivaliokunnassa poikkeaa siten perustuslain 96 ja 97 §:ien mukaisesta menettelystä.

Perustuslain 94 §:n mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Kansainvälisen velvoitteen hyväksymisestä päätetään äänten enemmistöllä. Jos ehdotus velvoitteen hyväksymisestä koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, se on kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

Perustuslakivaliokunnan mukaan eduskunta antaa nimenomaisella päätöksellä suostumuksen myös sellaisten sopimusmääräyksiä koskevien varaumien, selitysten ja julistusten antamiseen, jotka vaikuttavat Suomen kansainvälisten velvoitteiden sisältöön tai laajuuteen itse sopimukseen verrattuna.

Perustuslain 95 §:n mukaan valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen lain-säädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaan saattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että Suomen budjettisuvereniteettia suojataan mahdollisimman tehokkaasti. Valiokunnan mukaan Euroopan rahoitusvakauden turvaamiseen liittyviä Suomen taloudellisia vastuita tulee valtiosääntöoikeudellisissa arvioinneissa tarkastella kokonaisuutena niistä aiheutuvan eduskunnan budjettivallan rajoituksen selvittämiseksi. Tähän liittyy myös kysymys siitä, voidaanko vastuilla vaarantaa Suomen valtion mahdollisuudet vastata niistä velvoitteistaan, jotka sillä Suomen perustuslain mukaan ovat.

Arvioitaessa Suomen kokonaisvastuiden merkitystä tältä kannalta on keskeistä vastuiden absoluuttisen summan lisäksi riskin toteutumisen todennäköisyys. Kokonaisvastuiden määrän lisäksi eduskunnan budjettivallan rajoittamista koskevaan arviointiin vaikuttaa se, millä tavalla eduskunta voi vaikuttaa Suomen vastuiden lisääntymiseen. Valiokunnan mukaan myös riittävä sijoittajan vastuu on Suomen valtion vastuuaseman kannalta tärkeää.

Perustuslakivaliokunnan mukaan keskeistä perustuslain kannalta on ollut, etteivät ehdotetut muutokset saa lisätä Suomen rahoitusvastuuta EVM-sopimuksen enimmäismääristä. EVM:n kokonaisvastuiden kasvattamisen on edellytettävä jatkossakin Suomen suostumusta ja eduskunnan myötävaikutusta.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa tuodaan esille, että vaikutuksiin ja siten niiden arviointiin vaikuttaa olennaisesti se, keiden sopijaosapuolten rahoitusosuuksiin mahdollinen kriisinratkaisu kohdistuisi. Perustuslakivaliokunnan mukaan sopimusta laadittaessa on julkisen vallan taloudellista riskiä vähentävän sijoittajavastuun ohella ollut oleellista se, että pankit vähentävät ja yhdenmukaistavat riskitasojaan yhteisen pankkiunionin edellyttämälle tasolle.

Esityksen vaikutusarvioinnissa ei kuitenkaan tarkastella sitä, onko sopimusmuutoksella välillisiä vaikutuksia kriisinratkaisun rahoituksen viimekätiseen kansalliseen turvaamiseen. Esityksessä ei myöskään ole koottua arviota siitä, mikä pankkien riskien vähenemisen tilanne on EU:n ja Suomen näkökulmasta.

Valiokunta on toisaalta kiinnittänyt huomiota siihen, että sopimuksen 5 artiklan mukaan keskeisenä soveltamisedellytyksenä on sopimuspuolten päätös riskien vähenemisen riittävästä edistyksestä. Vastuu on edellä sanotun mukaisesti rajattu EVM:n pääomarakenteen vaadittaessa maksettavaan pääomaosuuteen. Valiokunnan mielestä hallituksen esityksessä selostettu viimesijainen ja epäsuora budjettivaikutus ei siten lisää vastuun toteutumiskäsitteellä sillä tavoin, että sillä olisi valtiosääntöistä merkitystä budjettisuvereniteetin kannalta.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin valtioneuvoston huomiota siihen laajempaan oikeudelliseen ja taloudelliseen kokonaisuuteen, johon nyt käsiteltävä sopimuksen

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

muutos liittyy. Valiokunnan mielestä erityistä huomiota on syytä kiinnittää yleiseen Suomen taloudellisten riskien kasvuun EU-kontekstissa.

Nämä olivat siis perustuslakivaliokunnan huomioesitykset tästä esityksestä. Pidän tärkeänä tuoda ne esiin, koska tähän tosiaan liittyy perustuslaillisia painavia näkökulmia.

Sitten talousvaliokunnan osalta haluaisin lisäksi tuoda esiin, että tässä mietinnössämme toteamme ensinnäkin sen, että eurooppalainen pankkiunioni luotiin varmistamaan, että alueen pankit olisivat vahvempia ja paremmin valvottuja. Harmonisoidun sääntelyn, yhteisen valvonnan ja kriisitilanteissa vastuuta jakavan mekanismin on katsottu voivan luoda Eurooppaan talouden syklejä kestävänsä pääomamarkkinan tehokkaammin kuin mihin pelkästään kansallisella sääntelyllä pystyttäisiin. Pankkiunionin instituutioista yhteinen pankkivalvonta ja kriisinratkaisujärjestelmä ovat jo toiminnassa. [Puhemies koputtaa]

Vaikka kriisinratkaisumekanismeja koskeva sääntelykehikko on säädösteknisesti valmis, sen rahaston kerryttämisen ja osuuksien yhdentymisen siirtymäaika päättyisi vasta vuoden 2023 lopussa, ellei muuta sovittaisi. Tämä rahasto on ollut jakautuneena kansallisiin osiin siten, että kunkin jäsenvaltion pankeilta kerätyt varat [Puhemies koputtaa] ovat olleet käytettävissä vain kyseisen maan pankkien kriisinratkaisussa. Siirtymäaikana rahastoon kerätyt varat yhdistyvät asteittain. Mitä pidemmälle siirtymäaikaa kuluu, sitä pidemmälle menevästi varat ovat yhdistyneet kaikkien järjestelyyn osallisten käytettäväksi.

Rahaston tavoitetasoksi [Puhemies: Aika!] on määritelty suhteellinen osuus pankkiunionin pankkien suojattujen talletusten määrästä. — Pahoittelut, puhemies, pieni hetki vielä menisi, jos sallitte. — Tällä hetkellä rahaston suuruus on 52 miljardia, mutta sen lopullisen määrän ennakoidaan asettuvan noin 70 miljardin euron tasolle. Vaikka rahaston kapasiteetti on mittava, se riittää kuitenkin vain rajallisten ongelmien ratkaisemiseen. Kapasiteettia ei ole kuitenkaan edes tarkoituksenmukaista eikä mahdollistakaan kasvattaa niin suureksi, että se voisi toimia automaattisena tukena luottolaitosten ongelmissa. Rahaston viimesijaiseksi rahoituslähteeksi on siksi pidetty tarpeellisena luoda euroalueen julkistalouksiin nojaava varautumisjärjestely, joka tulisi voimaan samanaikaisesti kuin edellä mainittu siirtymäaika loppuu.

Talousvaliokunta on ottanut kantaa varautumisjärjestelyn perustamiseen [Puhemies koputtaa] viimeksi hallituksen esitystä HE 99/2021 vp koskevassa lausunnossaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt alkaa ylitys olla niin paljon, että...

Arvoisa puhemies! Koska aika loppuu, niin pyydän eduskuntaa perehtymään talousvaliokunnan perusteelliseen mietintöön, jonka päätösehdotuksena on, siis talousvaliokunta esittää, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 100/2021 vp tarkoitetun sopimuksen ja että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 100/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Tämä mietintö ei ollut yksimielinen, vaan se sisältää yhden vastalauseen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah poissa. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.42 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Noudatin esittelijän ehdotusta ja perehdyin tähän esitykseen sen verran, että voiko todella olla niin, että tämä sama esitys on nyt tehty kolmeen kertaan ja nyt tätä kiirehtimistä sitten viimein hyväksyttäisiin kolmannella kerralla.

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

la. Onko tämä sitä EU:n demokratiakäsitystä, että päätöstä pyydetään niin monta kertaa, kunnes siitä tulee oikea päätös EU:n kannalta?

Perussuomalaisten mielestä tämä esitys on lähtökohtaisesti hylättävä. Yhteisvastuu aiheuttaa moraalikatoa eli sitä, että kun hoitaa rahojaan ja talouttaan holtittomasti, kuitenkin voi aina luottaa siihen, että joku muu tulee maksamaan sen laskun. Siitä seuraa se, ettei sitä taloutta eikä rahoja hoideta jatkossakaan oikein vaan otetaan turhia riskejä ja tuhlataan rahaa tavalla, joka ei ole meidän käsityksemme mukaan oikeaa rahankäyttöä. Olemme valittavasti samassa rahaliitossa tällaisten tuhlureiden kanssa.

Onko todella niin, että tätä asiaa nyt on kolme kertaa Suomen eduskunnalta kysytty ja jauhettu ja nyt me viimein olemme suostumassa?

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 100/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Lakialoite laiksi isyyslain 44 §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 20/2021 vp Jukka Kopra kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Kopra, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.44 **Jukka Kopra kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä käsillä oleva lakialoite koskee isyyslain 44 §:n kumoamista. Olemme tästä asiasta keskustelleet täällä salissa viime aikoina useaan otteeseen.

Ongelma on, että nykyisen isyyslain 44 § estää lapsen edun toteutumisen tapauksissa, joissa isyyden korjaamisen voitaisiin katsoa olevan lapsen edun mukaista. Nykyinen laki sallii tilanteen, jossa isäksi voidaan vahvistaa vasten tahtoaan henkilö, joka voi kiistatta osoittaa, ettei ole lapsen isä. Määräajan umpeuduttua tätä oikeuden päätöstä ei voi tosiasiallisesti millään tavoin enää isäksi vahvistetun toimesta muuttaa, vaikka esimerkiksi geneiteknologialla voidaan osoittaa kiistatta, ettei isäksi vahvistettu ole lapsen oikea isä.

Tällä lakialoitteella tavoitellaan kahta parannusta: ensinnäkin virheellisten isyyssuhteiden korjaamista ja toisekseen perhe-elämän suojaamista.

Ei-biologinen isyys voi paljastua milloin vain, ja siksi isyyden kumoamisen kahden vuoden määräaika tulisi poistaa. Virheellisestä isyydestä aiheutuu juridisten velvoitteiden lisäksi asianosaisille merkittävää henkistä haittaa ja kärsimystä.

Lapsen oikeuksien sopimuksessa linjataan, että julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksien komitea on jo en-

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

nen nykyisen isyyslain voimaantuloa antanut Suomelle huomautuksen siitä, ettei lainsäädännössä viitata kattavasti lapsen etuun. Nyt on mahdollisuus korjata tämä tilanne.

Nykyinen isyyslaki toteaa lapsen edun toteutuvan parhaiten silloin kun lapsen oikeudellisenä isänä on biologinen isä. Tämä on myös terveellä järjellä ajateltuna suotuisin tavoitela, joskin on selvää, ettei se aina eri syistä ole mahdollista. Isyyden kumoaminen voi lapsen edun näkökulmasta olla myönteistä, koska virheellisen isyyden kumoamisen myötä avautuu mahdollisuus vahvistaa lapsen isäksi tämän biologinen isä. Nykyisen isyyslain 44 § käytännössä estää isyyden korjaamisen sen jälkeen kun lapsi on täyttänyt kaksi vuotta. Tämä epäkohta tulee siis nyt korjata. Se on niin isien kuin lasten etu.

Vireillä olevassa hallituksen esityksessä vanhemmuuslaiksi ei tätä epäkohtaa laiteta kuntoon oikealla tavalla.

Arvoisa puhemies! Tämä isyyslain pykälä myös tulee kumota siten, että muutos mahdollistaa myös vuosina 2016—2020 vahvistettujen virheellisten isyyksien korjaamisen, siis nykyisen lain voimaantulon jälkeen tapahtuneiden isyyksien korjaamisen.

Puhun nyt yksityiskohtaisesti voimassa olevasta laista, vaikka tiedämme, että eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys vanhemmuuslaiksi. Toiveeni on, että lakivaliokunta ja eduskunta käsittelyssään huomioivat tämän lakialoitteen hengen ja perimmäisen tarkoituksen, sillä edellä mainittu pykälänumero varmastikin muutoinkin muuttuu uuden lain myötä.

Nyt voimassa oleva pykälä ei mielestäni täytä lainsäätäjän esivalmistelussa asetettuja tavoitteita vaan päinvastoin on lapsen edun ja lapsen oikeuksien vastainen. Yleisen oikeuskäsityksen mukaankin lapsen etu siis täytyy parhaiten silloin kun juridisena isänä on oikea biologinen isä. Keinotekoinen aikaraja ei ole tarpeellinen lapsen aidon edun mukaisen tapauskohtaisen harkinnan tekemiseen, koska käräjäoikeuden on käsiteltävä sille toimitettu kante isyyden korjaamisesta ajankohdasta huolimatta. Voimassa olevan isyyslain valmisteluaineistossa on sanottu lain tarkoituksen olevan virheellisten isyyksien korjaaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mutta esityöt eivät puhu sen puolesta, että virheellinen isyys tulisi pysyttää väärällä henkilöllä määräjän täytyttyä. Jos virheellinen isyys siis jää voimaan, lapsi täysi-ikäiseksi tultuaan joutuu itse selvittämään syntyperänsä. En usko, että tämä on kenenkään mielestä tavoiteltava tilanne. Keinotekoinen aikaraja on riskitiedassa lastensuojelulain keskeisten periaatteiden kanssa.

Isyyslain 44 § toimii tällä hetkellä siis vastoin lainsäätäjän tarkoitusta, kun käräjäoikeudet jättävät kanteet käsittelemättä ja vahvistavat juridiset isyydet, joihin ei liity biologista eikä sosiaalista isyyttä. On tiedossa, että jotkut asiantuntijat ovat sitä mieltä, että isyyttä ei tulisi muuttaa kahden vuoden määräjän täytyttyä. Tätä perustellaan lapsen edulla. Olen eri mieltä. Lapsen etu ei voi olla valheessa eläminen. Jos yleisesti tiedetään, että isäksi tuomittu ei ole oikea isä, ei ole kenenkään etu eikä erityisesti lapsen etu, että yhteiskunta ja lakimme pakottavat elämään valheessa ja teeskentelemään, että väärä henkilö on lapsen isä. Kun ei ole isä eikä elä perheessä, ei tämä isyyteen pakottaminen voi olla oikein. Väärin perustein isäksi määrätty tuomitaan elatusmaksuihin, ja hänen kuollessaan perinnöt ynnä muu menevät ventovieraalle henkilölle. Kysyn: kenen mielestä tämä on oikein?

Arvoisa puhemies! Hyväksymällä tämän lakialoitteen eduskunta osoittaisi, että lasten etu on arvioitava näissä tapauksissa nykyistä paremmin ja että virheelliset isyydet tulee voida korjata. Tämän voimassa olevan pykälän ja sen tiukan tulkinnan johdosta maassamme on tälläkin hetkellä tapauksia, jotka aiheuttavat osallisille kärsimystä. Aikarajan poistaminen vahvistaa kaikkien osapuolien oikeuksia. Toivon, että eduskunta käyttää valtaan-

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

sa ja sitä viisautta, joka täällä vallitsee, ja yhtyy lakialoitteen esitykseen isyyslain 44 §:n kumoamisesta tai sen hengen sisällyttämisestä tulossa olevaan vanhemmuuslakiin.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi vielä, että eduskunnan enemmistö on allekirjoittanut tämän lakialoitteen. Kiitän kaikkia allekirjoittajia, ja toivon, että lakivaliokunta ja eduskunta päätöksenteossään huomioivat tämän eduskunnan enemmistön tahdon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Päivi Räsänen poissa — edustaja Ari Koponen, olkaa hyvä.

18.50 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tämä on yksi voimassa olevan lainsäädännön erikoisuuksia, joita on maalaisjärjellä ajateltuna aivan mahdoton ymmärtää. Edellisen isyyslain uudistuksen ensisijainen tavoite oli lapsen oikeuksien turvaaminen. Lain mukaan lapsen etu toteutuu parhaiten, kun oikeudellisena isänä on biologinen isä. Mielestäni ei siis ole mitään perusteltua, kunnollista syytä, miksi isyyden korjaamiseen pyrkivän kanteen nostamista koskeekin määräämää. Ymmärrän, että vanhemmuutta koskevat kiistat tulisi saada ratkaistuksi mahdollisimman pian syntymän jälkeen, mutta joissain tapauksissa isyyden kumoaminen voi olla lapsen edun näkökulmasta myönteistä. Jos vanhemmuudesta on riitaa, ei se korjaannu pakottavalla lainsäädännöllä tai väärillä tuomioilla ainakaan lapsen edun mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

18.51 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos edustajakollega Kopralle tästä lakialoitteesta. Tässä ollaan lasten puolella ja isien puolella ja hyvä niin. Edustaja Kopra on tämän asian parissa tehnyt paljon työtä.

Meillä on ollut julkisuudessa tämä tapaus Marko, joka on tietysti koskettanut meistä isistä aika monia, ja luulen, että aika montaa lastakin se koskettaisi, jos tämän tarinan sisällön lapset ymmärtäisivät.

Meillä oli aikanaan tapaus Mikael Jämsänen, joka esiintyi omalla nimellään julkisuudessa. Sitä tilannetta pystyttiin korjaamaan, mutta ei toki takautuvasti. Siinä isä jäi ilman omaa lastaan, ja toivottavasti se laki nyt sitten estää nämä vastaavat tapaukset tulevaisuudessa.

Virheelliset isyydet tulee minun mielestäni voida korjata koska tahansa, kun siihen ilmenee epäily tai syy. Ei se ole kiinni mistään määrääjasta, ja ei ole koskaan lapsen edun mukaista elää valheessa, niin kuin edustaja Kopra tuossa omassa esittelypuheenvuorossaan esille toi.

Nämä asiat ovat saaneet tässä eduskunnassa laajaa kannatusta, yli sadan kansanedustajan kannatuksen nyt tämä lakialoite, mutta myös lukuisia kertoja. En ole kuullut, että kukaan kansanedustajista olisi sanonut, että minä en tätä kannata, että tämä vääräys korjattaisiin, ja nyt vetoankin kyllä Sanna Marinin hallitukseen, että tämä asia viedään pikaisella, määrätietoisella otteella läpi. Jos se vaatii ministeriöltä lainsäädäntövalmistelua, niin eduskunnan pitää tämän lakialoitteen käsittelyn myötä hallitukselta ja ministeriöltä sitä edellyttää ja niin huolehtia, että me voimme tämän korjauksen tehdä ja olla lasten ja isien puolella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen, Hannakaisa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

18.53 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia, edustaja Kopra, tämän lakialoitteen esittelystä ja ennen kaikkea siitä, että olette perusteellisesti tähän asiaan paneutuneet ja ryhtyneet toimeen. Minä kuulun siihen eduskunnan enemmistöön, joka on tämän lakialoitteen allekirjoittanut.

Tämä kahden vuoden määräaika tässä isyyden korjaamisessa tuntuu tänä päivänä ihmeelliselle, varmaankin ihan kaikkina aikoina ihmeelliselle, mutta tämmöisenä aikana, kun tuntuu, että meillä olisi kaikki mahdollisuudet korjata älyttömyyksiä ja näin maalais-sydämellä ajateltuna asioita, jotka ovat selkeästi lapsen isän ja myös äitien, terveitten vanhempien ja hyvinvoivien ihmisten oikeustajun vastaisia. Haluaisin kysyä edustaja Kopralta, kun meillä tässä on mahdollisuus keskusteluun, että kun te olette perehtynyt tähän asiakokonaisuuteen, niin minkälaisia perusteluja te olette kuulleet, että miksi tämä kahden vuoden määräaika on. Ja toinen asia, koska lämpimästi toivon, että pääsemme tässä asiassa positiiviseen, haluttuun lopputulokseen ja saadaan tämä asia korjattua, niin oletteko kuul-lut näkökantoja ministeriön, ministerin suunnasta, että onko tälle esteitä vai voitaisiinko tämä asia hoitaa päätökseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.55 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Kopran tekemä esitys on hyvä, ja olen itsekkin sen allekirjoittanut. Väistämättä itselleni tuli tämä mieleen, kun hallitus teki esityksen pakkoavioliiton purkamisesta. Mielestäni isyyteen pakottaminen on paljon suurempi ihmisoikeusloukkaus kuin avioliittoon pakottaminen. Tässä on kuitenkin kyseessä sekä lapsen että isän etu. Eihän missään tapauksessa — kuten tässä esillä olleessa tapauksessa, mikä nyt on, Markon tapauksesta on puhuttu — voi olla lapsen etu, että joku pakotetaan isäksi, vaikka on tiedossa, että hän ei ole isä, ja Suomen lainsäädännöllä ei ole mahdollisuutta purkaa tätä isyyttä. Tämä on ihan käsittämätöntä, että tulee vuosikausien elatusvelvollisuus maksettavaksi lapselle, joka ei ole biologisesti oma, ja loppuviimeksi tämä päättyy siihen, että tämä taitaa olla vielä perimässä tätä Markoa Suomen lainsäädännön perusteella.

Kyllä lainsäädännön pitää olla oikeudenmukaista. Ei voi olla niin, että tämä tarttuu johonkin kahden vuoden määräaikaan isyyden purkamisesta. Tämä on väärin.

Mikä ei ole oikeus eikä kohtuus, ei voi olla lakikaan. Tämä edustaja Kopran tekemä aloite pitää ajaa läpi niin, että päästään eroon tämmöisistä pakkoisyyteen johtavista ongelmista. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.57 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kiitän myös edustaja Kopraa tämän aloitteen tekemisestä ja tämän asian sinnikkästä esillä pitämisestä. Olisin myös kiinnostunut siitä, että kun tämä nyt ei muistini mukaan ole ensimmäinen kerta edes tällä kaudella, kun tästä asiasta keskustellaan tässä salissa, ja siitä on varmaan ollut aikaisemminkin laajasti kannatettuja aloitteita, niin mikä siinä on, että nämä aloitteet eivät nyt eduskunnassa ole sitten kuitenkaan edenneet, kun tämän ihmeellisemmästä asiasta tai suuremmasta lakimuutoksesta ei ole kysymys.

Myöskin edustaja Mäenpään tavoin vetoaisin tähän tuomarin ohjeeseen, jonka mukaan se, mikä ei ole oikeus tai kohtuus, ei voi olla lakikaan. Haluaisin kuulla, onko jonkun mie-

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

lestä, ylipäänsä kenenkään mielestä oikeus ja kohtuus se, että isyyden määrittely on käytännössä ehdoton kahden vuoden määräajan jälkeen ja sen nimenomaan tekee oikeuskäytäntö — eli lakipykälähän ymmärtääkseni teoriassa tälläkin hetkellä mahdollistaisi sen asian käsittelyn poikkeuksellisissa olosuhteissa sen kahden vuoden aikarajan jälkeen. Ja kun ymmärtäisin, että lainsäätäjän tarkoitus tässä pykälämuotoilussa on alun perinkin ollut se, että jos tulee tällainen tilanne, että esimerkiksi geneettisellä varmuudella voidaan todeta, että isäksi määrätty henkilö ei ole lapsen isä, niin sellaisessa tilanteessa tämä isyys voitaisiin purkaa jo nykyainsäädännön nojallakin, niin miksi on näin, että sitä ei voida purkaa. Miksi oikeuskäytäntö on se, että edes geneettinen varmuus ei riitä? Miten oikeuskäytäntö voi olla sellainen, että varmuudella, käytännössä varmuudella totuudenvastaiseksi tiedetty asia virallistetaan tuomioistuimessa tai sen virallistamista ei pureta, ja siitä seuraa nämä kaikki perheoikeudelliset elatusmaksuvelvollisuudet ynnä muut asiat päättyen aina sinne perintöoikeuteen saakka, elikkä jopa tämän vääryydellä tuomitun henkilön kuoleman jälkeenkin tällä asialla on vaikutusta hänen perikuntaansa, kenties hänen oikeisiin biologiisiin jälkeläisiinsä. Eli miksi tämä asia nyt ei ole vielä eduskunnassa korjaantunut näistä aloitteista huolimatta, sen minä haluaisin kuulla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

18.59 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Täytyy itsekkin vielä kiittää edustaja Kopraa tästä lakialoitteesta: tämmöinen yli sadan edustajan allekirjoittama aloite ei tapahdu hetkessä vaan vaatii asiaan paneutumista ja työtä sen eteen, että nimet saadaan kasaan. Kyllä tämmöinen on tietynlaisia valonpilkahduksia täällä eduskunnassa, se, että tämmöinen lakialoite saa niin laajan tuen ja vielä yli puoluerajojen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

19.00 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Erityisesti tässä heti kärkeen haluaisin kiittää edustaja Koposta siitä merkittävästä tuesta ja työstä, jonka hän on tämän lakialoitteen eteenpäin viemiseksi kanssani tehnyt, ja jos tämän olisi voinut kollektiivisesti kahteen pekaan allekirjoittaa, niin meidän molempien nimet tässä aloitteen pohjalla kyllä näkyisivät. Että kiitos, edustaja Koponen, tästä tuesta — arvostan sitä.

Erityisesti haluaisin kiittää läsnä olevia kollegoita kannustavista puheenvuoroista. Toivon, että tämä henki, joka tässä keskustelussa on, ulottuisi sitten varsinaiseen päätöksentekoon asti ja tämä aloite menestyksellä etenisi.

Edustaja Heikkinen kysyi tästä, että millä nämä asiantuntijat sitten perustelevat sitä, että tämä kahden vuoden määräaika pitäisi olla olemassa. Se ei ole minullekaan täysin valjennut. Siis se peruste on sanallisesti, että lapsen etu kuulemma vaatii sitä, mutta miksi lapsen etu vaatii sitä, että valheellinen isyys pidetään voimassa, sitä en ole vielä itsekään ymmärtänyt. Niin että varmaan täytyy vielä lisäopintoja tässä asiassa harjoittaa, josko se sitten valkenisi. Minun mielestäni totuus on ainoa, mihin tässä asiassa voidaan pyrkiä, ja ei ole kenenkään etu, ei lyhyellä eikä pitkällä aikavälillä, että lainsäädäntöjärjestelmä ja yhteiskunta edistävät valheellisen tilanteen syntyä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Lakialoite laiksi lääkelain 91 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 13/2021 vp Tuula Väättäinen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Väättäinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.02 **Tuula Väättäinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa esitetään, että lääkelain 91 b §:ää muutetaan siten, että sairaanhoitajille annetaan rajattu oikeus olla läsnä tietyissä koulutustilaisuuksissa, joissa on esillä reseptilääkemarkkinoinniksi katsottua sisältöä. Näin voitaisiin helpottaa ja tehostaa terveydenhuollon yksiköissä tehtävää käytännön sairaanhoitotyötä. Lainkohdan nykyinen tulkinta ei palvele potilaiden etua, potilasturvallisuutta, hoidon etiikkaa eikä myöskään terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyötä. Vaikka sairaanhoitaja toimittaa lääkkeen suoraan potilaalle, on sairaanhoitajat rajattu lain nykytulkinnassa lähes kuluttajan asemaan huomioimatta sitä, että sairaanhoitajan työssä pelkkä lääkkeenanto-opastus ei enää riitä.

Sairaanhoitajille on sallittua nykyisen laintulkinnan mukaan antaa ainoastaan reseptilääkkeen oikeaan ja turvalliseen käyttöön liittyvää ohjeistusta. Kaikki muu syvällisempi informaatio lääkkeitä, kuten käytön syy, sen vaikutusmekanismit, yhteisvaikutukset sekä mahdolliset sivuvaikutukset, katsotaan lainsäädännön näkökulmasta kielletyksi reseptivalmisteen piilomarkkinoinniksi. Näin tiukka rajausta johtaa siihen, että Suomessa sairaanhoitajat eivät yleisesti voi olla läsnä missään tilaisuuksissa, joissa on esillä yksikin reseptilääkemainos. Tältä osin nykyinen lääkelaki sellaisenaan kaventaa sairaanhoitajan mahdollisuutta saada ajankohtaista tietoa omaan työhönsä liittyen.

Sairaanhoitajaliiton saaman palautteen mukaan sairaanhoitajat kokevat lääkekoulutuksen ja tarvitsemansa lääketiedonsaannin ongelmalliseksi. Erityisesti erikoisalojen sairaanhoitajat kokevat, että he eivät saa riittävästi uusiin lääkkeisiin tai lääkkeiden käyttöaiheisiin liittyvää tietoa. Syitä tähän on kaksi: työnantajien järjestämä lääkekoulutus on vähäistä, ja lääkemerkkinoiden rajoituksiin vedoten paitsi lääkkeitä myös sairauksien hoitoa koskevia koulutuksia rajataan vain lääkäreille.

Lainsäätely ei huomioi sairaanhoitajan laajentunutta työkuva ja erilaisia työrooleja. Sairaanhoitajat tarvitsevat syvällistä tietoa ja ymmärrystä lääkkeiden toimintamekanismeista ja vaikutuksista monestakin syystä. He ohjaavat ja neuvovat potilasta lääkehoidossa itsenäisesti. Sairaanhoitajan tulee kyetä reagoimaan lääkehoitoihin potilaan voinnin muuttuessa nopeastikin esimerkiksi sydänvalvontaosastoilla ja teho-osastoilla. Potilaat ja asiakkaat ovat nykyisin erittäin valveutuneita ja tiedonhaluisia, mikä on toivottavaa potilaan oman roolin ja vastuun lisäämiseksi.

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

Sairaanhoitajat ovat osa moniammatillista tiimiä, ja vaatimukset syväosaamiseen lisääntyvät jatkuvasti eri erikoisaloilla. Sairaanhoitajan itsenäinen rooli asiantuntijana ja potilasohjauksen antajana on nykyisin toisenlainen kuin ennen. Sairaanhoitajat pitävät paljon itsenäisiä vastaanottoja ja vastaavat esimerkiksi pitkäaikaishoitajien seurannasta.

Potilaan lääkehoidon ohjaus on olennainen osa sairaanhoitajan työtä. Turvallisen lääkehoidon edellytyksiä on, että sairaanhoitaja tuntee annostelemansa lääkkeet, niiden vaikutusmekanismit ja yhteensopivuudet muiden lääkkeiden kanssa. Sairaanhoitajan täytyy ymmärtää lääkkeiden mahdolliset sivuvaikutukset ja reagoida myös niiden aiheuttamiin muutoksiin potilaan voinnissa.

Sairaanhoitajat ovat korkeakoulutettuja asiantuntijoita. Suurimmalla osalla sairaanhoitajia ei ole mahdollisuutta vaikuttaa lääkkeen käyttövalintaan, koska sen tekee jo lääkkeen määräävä terveydenhuollon ammattihenkilö eli lääkäri. Sen sijaan sairaanhoitajilla on suuri mahdollisuus vaikuttaa potilaan hoitoon sitoutumiseen ja vahvistaa hoitomyönteisyyttä oikean ja ajankohtaisen tiedon avulla. Nykyiset terveydenhuollon resurssit huomioiden ei ole syytä rajoittaa lainsäädännöllisin keinoin sairaanhoitajan asiantuntijuutta, vaan käyttää hyväksi lääketeollisuuden tarjoama lääkekoulutus myös sairaanhoitajien lääketietouden lisäämiseen. Keskeistä on pitää huolta tärkeää työtä tekevien sairaanhoidon ammattilaisten ajantasaisesta osaamisesta.

Tässä ei ole aloitteen allekirjoittajina suurta joukkoa kansanedustajia, mutta toivon siitä huolimatta, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ottaisi tämän sopivassa kohdassa esille ja miettiisi, voisiko tätä pykälää muuttaa parempaan suuntaan. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Heikkinen, Hannakaisa, olkaa hyvä.

19.07 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos, edustaja Väättäinen, tästä lakialoitteesta ja sen esittelystä. Todellakin mainitsitte tuossa lopuksi, että tässä ei ole suurta joukkoa allekirjoittajina. Minäkään en tiennyt, että teillä on tällainen vireillä, ja varmasti tähän olisin kyllä nimen laittanut, mutta siitä huolimatta aihehan on todella tärkeä, enkä ole itse tiennyt, että tällaista epäkohta meillä sairaanhoitajakentällä on. Tuntuu aivan uskomattomalta tällaisen aikana, kun muutama vuosi sitten me kuitenkin annoimme reseptinkirjoitusoikeuden sairaanhoitajille, niin kuinka voi olla, että sairaanhoitajilta evättäisiin oikeus osallistua lääkekoulutukseen? Onko näin, että Pharmaca Fennican itsenäisen tenttaamisen pitäisi sitten riittää?

Mutta yhtä kaikki, kiitoksia tästä lakialoitteesta. Toivon, että sillä asianmukainen käsittely kuitenkin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa on ja tämä epäkohta kuitenkin huomioitaisiin, koska ei ole kenenkään etu tänä päivänä, että tärkeää työtä tekeviltä hoitajilta rajattaisiin minkäänlaista mahdollisuutta tai oikeutta päästä lääkekoulutukseen. Potilasturvallisuudenkin näkökulmasta tilanteenhan pitäisi jo olla päinvastainen. Meidän pitäisi yhteiskuntana mahdollistaa kaiken koulutuksen saaminen silloin, kun se on mahdollista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.08 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Jäin tätä lakialoitteen lähetekeskustelua kuuntelemaan ihan mielenkiinnosta, kun en tiennyt, mistä tässä puhuttiin, ja kyllä täytyy sanoa, että kannatti jäädä. Monesti nämä vähän hiljaisemmille tunneille eduskuntasaliin jäävät la-

Pöytäkirja PTK 127/2021 vp

kialoitteet sisältävät sellaisia asioita, joita ei tietäisi, jollei tänne jäisi kuuntelemaan — eli en minäkään ollut kyllä aiemmin kuullut, että sairaanhoitajia koskee tällainen aika mieli-valtaiselta ja mielikuvitukselliselta kuulostava, maalaisjärjelle vieras asia, ettei saisi olla läsnä tuollaisissa tilaisuuksissa. Kenen intresseissä se sellainen olisi, etteivät sairaanhoitajat saisi kaikkea mahdollista tietoa lääkkeistä, joita heidän työssään kuitenkin tarvitsee anostella ja potilaiden hyväksi käyttää. En ymmärrä, miksi tällainen asia on voimassa, ja toivon mukaan se saadaan muutettua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Väättäinen, olkaa hyvä.

19.09 Tuula Väättäinen sd: [Puhujan mikrofoni ei avaudu] — Anteeksi. Tämä tekniikka ei ole välillä oikein mielessä.

Arvoisa puhemies! Kyllä se on ihan totta, että sairaanhoitajat eivät voi osallistua sellaisiin koulutuksiin, joissa lääkkeitten markkinoinnista tai niitten tarkemmasta selvityksestä on kyse, ja se tarkoittaa myös sitä, että myöskään ulkomailta tulevat sairaanhoitajat eivät voi osallistua näihin meidän koulutuksiin. Kun itse olen tehnyt työtä sellaisessa työryhmässä, missä on ollut koko ajan läsnä psykiatri ja psykologi ja sitten minä sairaanhoitajana, ja koko ajan olen saanut lääkäriltä tietää lääkkeiden sivuvaikutuksista ja yhteensopivuudesta ja näin edespäin, niin se on itselle ihan outo tilanne, että en voisi olla sellaisessa potilastilanteessa, jossa minulla ei olisi kaikkea tietoa lääkkeistä. Siinä mielessä tämä on tosi tärkeä asia, joka pitäisi saada oikaistua, eikä ole kyse isosta ja vaikeasta asiasta. Kyse on vain tiedonsaannin varmistamisesta.

Ja se, että miksi tällainen on, niin minä luulen, että sillä on aika pitkät perinteet. Terveystieteidenhuollossa ollaan aika hierarkkisia: lääkärit, sairaanhoitajat, perushoitajat, lähihoitajat ja niin edespäin — eli nämä ovat varmaan vanhoja jäänteitä, joita ei sitten olla korjattu. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 29.10.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen